

Slovene A: literature – Standard level – Paper 1
Slovène A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Esloveno A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Napišite vodeno analizo **enega** izmed obeh književnih besedil. V svojem odzivu morate odgovoriti na obe vprašanji, ki sledita besedilu.

1.

Kmetska smrt

Stari je hotel še sam delati in skrbeti, dokler je bilo kaj moči. Le nekaj ga je storilo časih čemernega in zamišljenega; od mladosti že je imel bolezen, samo ob sebi ne nevarno, ki se tudi ni pogostoma pojavljala, a gotov ni bil nikoli, ni doma ni v cerkvi, ne, ako je nakladal voz sena, vrhu njega stoječ, ne, ako je šel po ozki brvi, držeči čez bližnji potok. Bôžje ga je metalo, čeprav ne pogostokrat, ali, kakor smo rekli, gotov ni bil nikdar.

»Ubil se bom ali pa bom utonil!« dejal je časih, toda navzlic temu je vendar mirno in ravnodušno hodil čez brv ali pa lezel na streho, kadar je bilo treba popravila. »Kakor mi je namenjeno!« se je potem tolažil z onim fatalizmom, ki ga je toliko med kmetskim ljudstvom.

Bilo je jeseni, ko je stari Planjavec znova – menda tretjič v dveh dneh – ogledoval gola rebra na slamnati strehi svoje hiše.

»Prekriti, zakrpati se mora!« dejal je, vzel s police pri oknu zakrivljen nož, velel sinu Antonu, naj pripravi nekoliko škopnikov ržene slame, sam pa je šel gor v breg do meje, ki je obkrožala njivo in kjer je raslo med robidovjem dokaj mladih belokožnih brez. Pod grmovjem prav na rumenem laporju je slonelo mnogo suhe praproti. Te je starec nabral, malo zmel, jo vložil v nizko kotlino kraj njive, nanjo pa vrgel nekoliko suhe jelkovine in smrečja, nalomljenega gori više v meji, ter práprotino vžgal. Skoro je plapolal ogenj iz kupa, na katerega je Planjavec še venomer nalagal goriva, in gost, bel dim se je iz pokajočega smrečja valil v dolino. Zdaj je starec vzel nož ter rezal brézovino, trebil posamične šibe in jih metal na kup kraj ognja. Ko je uvidel, da jih bo dovolj, je jemal zopet vsako posebej s kupa, jo držal nad plamenom in vil v trto; saj je bil sam vse za svoj dom: oratar, tesar, kolar in krovcec. Nocoj je hotel luknje v strehi prekriti in za to je potreboval brezovih trt, da priveže slamo ob prekle.

Bil je že malone gotov s trtami; ozrl se je dol proti domačiji, je li Anton tudi pripravil škopo; nagnil se je preko plamena in zavil z desnico trdo brezovo šibo okoli roke.

Kar mu je zašumelo v glavi.

»A-a-a-ah!« je zaječal in se po vrojenem nagonu porinil stran od ognja; a stal je v gorenjem bregu in opotekel se je zopet nazaj.

Bôžje ga je vrglo. Pal je z obrazom naprej, telo malo v stran na desno držeč, roke pa pomolivši predse. Obe roki sta prišli v plamen, v žerjavico, a on ničesar ni čutil, in da bi bil tudi, moči ni imel več, potegniti jih nazaj. Krč je bil prehud in izgubil je zavest.

Vtem se je sin Anton, ki je bil ravno privlekel slamo pod kap, ozrl gor proti meji ter videl očetov padec. Glasno kričeč je tekel gor, za njim še sestra in dekla in potegnili so očeta iz ognja. Tudi hlapec je pritekkel, drugih sinov ni bilo doma, in prenesli so starca v hišo, na posteljo. Mati Planjavka je hotela pomagati, ali nji je slabo prišlo. Sedaj je svetoval eden to, drugi to, toda roki sta bili tako opečeni, da si nihče ni upal prijeti jih.

»Kislega zelja in ajdove moke dajte okoli,« svetoval je hlapec.

V sili je vsak svet dober. Storili so tako, močili starcu glavo in skoro se je zopet zavedal. A sedaj je tulil od groznih bolečin.

Poslali so po duhovnika in po ranocelnika. Prvi je bil prišel prej, potem drugi. Starec ni mogel več vpiti, ampak apatičen je bil bolj in bolj. Spovedal se je, in ko ga je potem ranocelnik za silo obvezal, kakor je pač znal, je ležal mirno vznak in le časih, ko so bolečine prihajale neznosne, se mu je izvil hripav: »uh-uh-uh« prav iz prsi.

»Ne vem, bode li kaj z očetom ali ne! Umrli bodo skoro gotovo!« menil je zdravnik in potegnil rameni kvišku. Hči je na glas zajokala, sin Anton pa ni izpremenil lica, niti znil besede.

45 Pozno na večer je bilo, ko so stali vsi domačini okrog očetove postelje. Tudi nekaj sosedov je bilo navzočih.

»Nesreča, to je nesreča!« zmajeval je z glavo sosed Češek. »Umrli boš, Planjavec – umrl – tega noben padar ne ozdravi.«

Starec je čul te besede, pa niso mu bile strašne; nasprotno – kakor tolažilo so mu zvenele.

Janko Kersnik, *Kmetske slike* (1982)

- (a) Kako je v odlomku prikazana glavna književna oseba – zaznate v prikazu kako nasprotje?
- (b) Kakšna sta jezik in slog odlomka in kako učinkujeta na Vas?

2.

Nekoga moraš imeti rad

Nekoga moraš imeti rad,
pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen,
nekomu moraš nasloniti roko na ramo,
5 da se, lačna, nasiti bližine,
nekomu moraš, moraš,
to je kot kruh, kot požirek vode,
moraš dati svoje bele oblake,
svoje drzne ptice sanj,
10 svoje plašne ptice nemoči
– nekje vendar mora biti zanje
gnezdo miru in nežnosti –
nekoga moraš imeti rad,
pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen –
15 ker drevesa in trave vedo za samoto
– kajti koraki vselej odidejo dalje,
pa čeprav se za hip ustavijo –
ker reka ve za žalost
– če se le nagne nad svojo globino –
20 ker kamen pozna bolečino
– koliko težkih nog
je že šlo čez njegovo nemo srce –
nekoga moraš imeti rad,
nekoga moraš imeti rad,
25 z nekom moraš v korak,
v isto sled –
o trave, reka, kamen, drevo,
molčeči spremljevalci samotnežev in čudakov,
dobra, velika bitja,
30 ki spregovore samo,
kadar umolknejo ljudje.

Ivan Minatti, *Nekoga moraš imeti rad* (2013)

- (a) Kaj je osrednja tema pesmi in kako je izražena (s katerimi slogovnimi sredstvi)?
- (b) Kakšna čustva vzbuja pesem v Vas in kako to doseže?
-